

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:13 น.

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ถือกำเนิดในสกุล
วรรณวงศ์ เมื่อวันอาทิตย์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปี
ตรงกับวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ที่บ้านม่วงไข่
ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
บิดาของท่านคือ เจ้าไชยกุมาร (แก้ว) ซึ่งเป็นหลานของ
พระเสนาณรงค์ เจ้าเมืองพรรณานิคมมารดาชื่อ น้อย
เป็นบุตรของหลวงประจักษ์รักจะเห็นได้ว่าเชื้อสาย
ของท่านเป็นขุนนางทั้งฝ่ายบิดาและมารดา เป็นเชื้อ
สายขุนนางเก่าแก่ของชุมชน ที่เรียกว่า ผู้ไทยซึ่ง

อพยพมาจากประเทศลาว ในสมัยรัชการที่สาม แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระอาจารย์ฝั้น
เคยเล่าว่า บรรพบุรุษของท่าน ได้เข้ามาแต่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เป็นครอบครัวใหญ่
เรียกว่า ไทยวัง หรือ ไทยเมืองวัง (ซึ่งเป็นเมืองหนึ่ง อยู่ในเขตมหาชัย ของ ประเทศลาว)
บิดาของท่านพระอาจารย์ เป็นคนที่มีความเมตตาอารีใจกว้างขวาง เชื้อกเข็นเป็นที่นับ
หน้าถือตา จึงได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านม่วงไข่ต่อมาบิดาของท่านได้อพยพพร้อมกับ
ครอบครัวอื่นๆ อีกหลายครอบครัวไปตั้งหมู่บ้านใหม่ ในที่อุดมสมบูรณ์กว่าเดิม เพราะ
เป็นพื้นที่ ที่มีลำห้วยอุดม ผ่านทางทิศใต้และลำห้วยปลาหาง อยู่ทางทิศเหนือ เหมาะแก่
การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และ เลี้ยงไหมตั้งชื่อว่า บ้านบะทอง โดยบิดาของท่านเป็น
ผู้ใหญ่บ้านต่อไป

เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยเยาว์ พระอาจารย์มีความประพฤติเรียบร้อยนิสัยใจคอเยือกเย็น
อ่อนโยน โอบอ้อมอารี กว้างขวาง เช่นเดียวกับบิดาของท่าน ทั้งยังมีความขยันหมั่นเพียร
อดทนต่ออุปสรรคหนักเอาเบาสู้ ช่วยเหลือกิจการงานของบิดาและญาติพี่น้อง โดยไม่
เห็นแก่ความลำบากยากเย็นใดๆ ทั้งสิ้น

ด้านการศึกษา พระอาจารย์ฝั้น ได้เริ่มเรียนหนังสือที่วัดบ้านม่วงไข่ (วัดโพธิ์ชัย) สอนโดย ครูหนู ทองคำ และครูตัน วุฒิสาร ตามลำดับพระอาจารย์ เมื่อครั้งนั้น เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเป็นอันมากสามารถเขียนอ่านได้รวดเร็วกว่าเด็กอื่นๆ ถึงขนาดได้รับความไว้วางใจจากครู ให้สอนเด็กอื่นๆแทน ในขณะที่ครูมีกิจจำเป็น

พระอาจารย์ฝั้น เคยคิดจะเข้ารับราชการ จึงได้ตามไปอยู่กับ นายเขียน อุปพงศ์ ผู้เป็นพี่เขย ซึ่งเป็นปลัดเมืองฝ่ายขวา ที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาเล่าเรียนต่อไปในชั้นสูง ในครั้งนี้ ท่านได้พิจารณาเห็นความยุ่งเหยิง ไม่แน่นอนของชีวิตคลุกหวั่น ได้เห็นการปราบปรามผู้ร้าย มีการฆ่าฟันกัน มีการประหารชีวิตครั้งนั้น พี่เขยได้ใช้ให้เอาปืนโตไปส่งนักโทษอยู่เสมอ ท่านได้เห็นนักโทษหลายคน แม้เคยเป็นใหญ่เป็นโต เช่น พระยาณรงค์ฯ เจ้าเมืองขอนแก่น ต้องโทษฐานฆ่าคน นายวิระพงศ์ ปลัดซ้าย ก็ถูกจำคุก แม้แต่นายเขียน พี่เขยของท่านเมื่อย้ายไปเป็นปลัดขวา อำเภอกุดป่อง จังหวัดเลย ก็ต้องโทษฆ่าคนตายเช่นกัน สภาพของนักโทษ ที่ท่านประสบมา มีทั้งหนักและโทษเบา นับได้ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านรู้จักปลง และประจักษ์ถึงความไม่แน่นอนของชีวิตท่านได้สติ บังเกิดความเบื่อหน่ายในทางโลก จึงเลิกลคิดที่จะรับราชการ และตัดสินใจบวชเพื่อสร้างสมบุญบารมีทางพระพุทธศาสนาต่อไป

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

ชีวิตสมณะของพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๑ เมื่อท่านอายุได้ ๑๘ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดโพธิ์ทอง บ้านบะทอง อำเภอพรรณานิคมและในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ถัดมา ท่านได้อุปสมบทเป็นภิกษุฝ่ายมหานิกายที่วัดสิทธิบังคม ตำบลบ้านไร่ อำเภอพรรณานิคมมีพระครูป๋อง นนทะเสน เป็นพระอุปัชฌาย์มีพระอาจารย์นวล และ พระอาจารย์สังข์ เป็นพระกรรมวาจารย์ และ พระอนุสาวนาจารย์ หลังจากออกพรรษาปีนั้น ท่านได้ไปอยู่ที่วัดโพธิ์ทอง บ้านบะทองจึงได้ปฏิบัติธรรม อบรมกัมมัฏฐานตลอดจนการออกธุดงค์ อยู่รูกขมูล กับท่านอาจารย์อาญาครูธรรม

ปีถัดมา ๒๔๖๓ ท่านได้พบ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตจึงได้เที่ยวธุดงค์ มาพร้อมด้วยสามเณรหลายรูป และพักที่ป่าช้าข้างบ้านม่วงไข่ (ปัจจุบันเป็นวัดภูไทสามัคคี)เมื่อ

ได้ฟังธรรมจากพระอาจารย์มั่น ท่านบังเอิญเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในสติปัญญา ความสามารถ ของ พระอาจารย์มั่น จึงมอบตัวเป็นศิษย์ พร้อมท่านอาญาครูดี และพระครูฤๅนมุนิโนเนื่องจากทั้งสามท่าน ยังไม่พร้อมในเครื่องบริวาร จึงไม่ได้รุดงค์ตามพระอาจารย์มั่นไปในขณะนั้น

เมื่อทั้งสามท่าน ได้เตรียมพร้อม เครื่องบริวารเรียบร้อยแล้วประจวบกับได้พบ พระอาจารย์ดูลย์ อดุลโต ซึ่งเป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่นมาก่อน และกำลังเดินรุดงค์ติดตามพระอาจารย์มั่นเช่นกัน พระอาจารย์ฝั้น จึงศึกษาธรรม เรียนวิธีฝึกจิตภาวนาเบื้องต้น จากพระอาจารย์ดูลย์ จากนั้นทั้งสี่ท่าน ได้ร่วมกันเดินรุดงค์ติดตามพระอาจารย์มั่น โดยพระอาจารย์ดูลย์เป็นผู้นำทาง จนได้พบพระอาจารย์มั่น ที่บ้านตาลโกน อำเภอสว่างดินแดนท่านทั้งสี่ ได้ศึกษาธรรม กับ พระอาจารย์มั่น ที่นั่น เป็นเวลาสามวันจากนั้นก็ได้ไปกราบพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล (ผู้ได้ร่วมเผยแพร่ธรรมกับพระอาจารย์มั่น)ที่บ้านหนองดินคำ แล้วจึงไปรับการอบรมธรรม จากพระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโมที่บ้านหนองหวายเป็นเวลาเจ็ดวันจากนั้นจึงได้ไปที่บ้านตาลเ็น้ และ ได้รับฟังธรรมจาก พระอาจารย์มั่น เสมอๆ

เมื่ออาจารย์ฝั้นได้รับการศึกษาอบรมธรรมะ จากพระอาจารย์มั่น และได้ฝึกกัมมัฏฐานจนจิตใจมั่นคงแน่วแน่ บำเพ็ญภาวนาได้ตลอดรอดฝั่งโดยไม่มีอุปสรรคใดๆ มารบกวนได้ท่านจึงได้ตัดสินใจทำการญัตติ เป็นพระภิกษุฝ่ายธรรมยุติกนิกายเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่วัดโพธิ์สมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ธโร เป็นพระกรรมวาจารย์ พระอาจารย์มุก เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ท่านพระอาจารย์ฝั้น ได้จำพรรษาที่วัดอรุณวาสี อำเภอบ้านดง จังหวัดหนองคายร่วมกับเพื่อนสหธรรมิกหลายรูป เช่น พระอาจารย์ภู ฐมนิโน พระอาจารย์อ่อน ญาณศิริ และพระอาจารย์กว่า สุมโนออกพรรษาปีนั้น ท่านได้เดินเลียบไปกับฝั่งแม่น้ำโขง เทียวรุดงค์ออกไปหลายแห่ง วกกลับมายังวัดอรุณวาสี แล้วรุดงค์ติดตามพระอาจารย์มั่น ที่บ้านสามผง อำเภอบ้านดง (ปัจจุบัน อำเภอศรีสงคราม) ซึ่งท่านได้รับมอบหมายให้จำพรรษา และโปรดญาติโยม ที่ดอนแดงคอกช้าง อำเภอบ้านดง

เทน จังหวัดนครพนม

หลังออกพรรษา ท่านพระอาจารย์ฝั้น ได้ร่วมกับหมู่คณะออกเผยแผ่ธรรมทาง จังหวัดอุบลราชธานี โดยได้รับเอาโคมมารดาของพระอาจารย์มั่น ไปอุบลฯด้วยในปี ๒๔๗๐ นี้ ท่านได้จำพรรษา ที่บ้านบ่อชะเนง อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับพระอาจารย์ภู เทศนาสั่งสอนญาติโยมที่นั่นพ.ศ. ๒๔๗๑ ท่านได้ออกไปจำพรรษาอยู่ที่วัดห้วยทราย อำเภอลำชะอี จังหวัดมุกดาหารหลังออกพรรษา ท่านได้ไปเผยแผ่ธรรม ที่จังหวัดขอนแก่นได้จำพรรษาที่จังหวัดขอนแก่น เป็นเวลา ๓ ปี ระหว่างนั้น ท่านได้อบรมสั่งสอนชาวบ้าน ให้เลิกนับถือผีเลิกกลัวผีให้หันมานับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถือนิสสัยและพระภิกษุสามเณรท่านเป็นที่พึ่งและให้ความอบอุ่นแก่ชาวบ้านทั่วไปคนคลอเคลียยาก คนโง่ไม่หยุด คนถูกผีเข้า คนมีมิฉาที่ภูเขาลอกลงชาวบ้านท่านช่วยเหลือแก้ไขด้วยอุบายธรรมะได้หมดสิ้นท่านเองบางครั้งก็อาพาธ เช่นระหว่างที่จำพรรษาบนภูชะเนง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่นท่านปวดตามเนื้อตามตัวเป็นอย่างมาก ท่านก็ใช้ธรรมโอสถ โดยนั่งภาวนาในอิริยาบถเดียวตั้งแต่ทุ่มเศษ จนเช้า ทำให้อาการอาพาธหายไปหมด พ้นจากการทุกข์ทรมานและให้ท่านก้าวหน้าในทางธรรมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๗๘ พรรษาที่ ๘ ถึง ๑๑ ท่านได้จำพรรษาที่ จังหวัดนครราชสีมา โดยตลอดแต่ในระหว่างนอกพรรษา ท่านจะท่องเที่ยวไปเผยแผ่ธรรมและตัวท่านเอง ก็ได้ศึกษาและปฏิบัติด้วย เช่น ก่อนเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านพระอาจารย์ฝั้น พร้อมด้วยพระอาจารย์สิงห์ และ พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล ได้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อเยี่ยมอาการ ของ เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) โดยพักที่วัดบรมนิวาส เป็นเวลา ๓ เดือนเมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ท่านได้ออกธุดงค์ไปในดงพญาเย็นท่านได้พบเสือนอนหันหลังให้ ในระยะที่ใกล้มาก ท่านสำรวจสติเดินไปใกล้ๆมันแล้วร้องถามว่า "เสือหรือนี่" เจ้าเสือผงกหัว หันมาตามเสียง แล้วผงกเข้าป่าไป เมื่อเดือน ๓ พ.ศ. ๒๔๗๘ พระอาจารย์ฝั้น พร้อมด้วยพระอาจารย์อ่อนได้ไปนมัสการพระอาจารย์มั่น ที่วัดเจติยหลวงจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อได้อยู่ใกล้พระอาจารย์มั่น ท่านจึงได้เร่งความเพียรทั้งกลางวันและกลางคืน เล่ากันว่า ท่านทั้งสอง ต่างสามารถมองเห็นกันทางสมาธิ ได้โดยตลอด ทั้งๆที่ ภูเขากั้น เป็นระยะทางเกือบ ๕๐๐ เมตร

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๖ พระอาจารย์ฝั้น ได้ออกเดินธุดงค์ จาก วัดป่าศรีธรรมาราม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไปพักวิเวกภาวนาตามป่าเขาที่เห็นว่า สงบเงียบพอเจริญกัมมัฏฐานได้ และขณะเดียวกัน ก็สั่งสอนธรรมะ ช่วยเหลือชาวบ้าน ที่มีความทุกข์ยาก และ พากชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นท่านธุดงค์ไปเขาพนมรุ้งต่อไปจังหวัดสุรินทร์ จนกระทั่งถึง จังหวัดอุบลราชธานีโดยจำพรรษา ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่ วัดบูรพา ที่จังหวัดอุบลราชธานี นี่เองพระอาจารย์ฝั้น มีหน้าที่เข้าถวายธรรม แก่สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ซึ่งกำลังอาพาธ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคชรา)และใช้ความรู้ทางด้านสมุนไพร รักษาโรคปอดแก่ท่านอาจารย์มหาปิ่นจนกระทั่งออกพรรษาปีนั้น ทั้งสมเด็จฯ และ พระอาจารย์มหาปิ่น มีอาการดีขึ้น

ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ถึง ๒๔๙๖ ท่านพระอาจารย์ฝั้น ได้จำพรรษา ที่วัดป่าศรีธรรมาราม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเดิมชื่อวัดป่าธาตุนาเวงเป็นป่าดงดิบ ห่างจากตัวเมือง ห้า กิโลเมตรเศษท่านได้นำชาวบ้าน และ นักเรียนพลตำรวจ พัฒนาวัดขึ้น จนเป็นหลักฐานมั่นคงในพรรษา ท่านจะสั่งสอนอบรม ทั้งศิษย์ภายใน (คือพระเณรและผ้าขาว)และศิษย์ภายนอก (คืออุบาสก อุบาสิกา) อย่างเข้มแข็ง ตามแบบฉบับ ของ ท่านพระอาจารย์ใหญ่ มั่นทุกวันพระ พระเณรต้องฟังเทศน์ แล้วฝึกสมาธิ และเดินจงกรมตลอดทั้งคืนอุบาสก อุบาสิกาบางคน ก็ทำตามด้วย ช่วงออกพรรษา ท่านก็มักจะจาริกไปกิจธุระ หรือ พักวิเวกตามที่ต่างๆ เช่น บริเวณเทือกเขาภูพาน เป็นต้น ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ท่านไปวิเวกที่ภูวัง และได้สร้างพระพุทธรูปบนหน้าผา ที่สวยงามมาก ออกพรรษา ปีพ.ศ. ๒๔๙๒ ได้ติดตามพระอาจารย์มั่น ถึงวัดสุทธาราม ที่สกลนครและเฝ้าอาการพระอาจารย์มั่น จนแก่มรณภาพ ออกพรรษา ปี พ.ศ. ๒๔๙๓-๙๕ ท่านได้ออกไปเผยแผ่ธรรมแถวภาคตะวันออกเฉียง เช่นที่ จันทบุรี บ้านฉาง(จ.ระยอง) และฉะเชิงเทราในระหว่างนั้น ก็แวะเผยแผ่ธรรมไปตามที่ต่างๆด้วย เช่น ที่วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯและวัดป่าศรีธรรมาราม นครราชสีมา เป็นต้น

ราวกลางพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านพระอาจารย์ฝั้น ได้ปรารภกับศิษย์ทั้งปวง เสมอว่าท่านได้นิมิตเห็น ถ้ำแห่งหนึ่ง ทางตะวันตก ของเทือกเขาภูพาน เป็นที่อาศัยดี สงบ และ วิเวกพอออกพรรษาปีนั้น เมื่อเสร็จธุระกิจต่างๆ แล้ว ท่านได้พาศิษย์หมู่หนึ่ง

เดินทางไปถึงบ้านคำข้าพักอยู่ในดงวัดร้าง ช้างหมู่บ้าน เมื่อคุ้นกับชาวบ้านแล้ว ท่านได้ถามถึงถ้ำในนิมิต ในที่สุด ชาวบ้านได้พาท่านไปพบกับถ้ำขาม บนยอดเขายอดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่น่าพอใจของท่านมากเพราะเป็นที่วิเวกจริงๆ ทิวทัศน์สวยงาม มองเห็นถึงจังหวัด สกลนครอากาศดี สงัด และ ภูวนาดีมาก

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านพระอาจารย์ ได้ลงไปพักที่วัดป่าอุดมสมพรเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ และ เพื่อจะได้สั่งสอนอบรมชาวบ้านพรรณา อำเภอพรรณานิคม บ้างวัดป่าอุดมสมพรนี้ เดิมเป็นป่าช้าติดกับแหล่งน้ำ ชื่อหนองแวงที่บ้านบะทอง ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นบ้านเดิมของท่านท่านเคยขุดงค์มาพักชั่วคราว เพื่อบำเพ็ญกุศล ทักขิณานุประทานแด่บุพการีครั้งเมื่อออกพรรษา ปี ๒๔๘๓ พร้อมด้วยพระอาจารย์อ่อน ญาณศิริ และ พระอาญาครูดี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสถานที่แห่งนั้น ก็ได้มีพระภิกษุสามเณร อยู่จำพรรษามาโดยตลอดจนกระทั่งได้เป็นวัดป่าอุดมสมพร

ด้วยนิสสัยนักพัฒนา ช่วงที่พักที่วัดป่าอุดมสมพร (๒๕๐๕)ท่านอาจารย์ได้นำญาติโยม พัฒนาเส้นทาง จากโรงเรียนบ้านม่วงไข่ ไปจนถึงบ้านหนองโคกท่านไปประจำอยู่กับงานทำถนน ทั้งวัน อยู่หลายวัน จนอาพาธเป็นไข้สูงแพทย์จึงได้ขอร้อง ให้ท่านงดขึ้นไปจำพรรษา บนถ้ำขาม เพราะสมัยนั้น ยังต้องเดินขึ้นดงนั้น ท่านจึงจำพรรษา ปี ๒๕๐๖ ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จนถึงพรรษาสุดท้ายของท่าน คือ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ท่านพระอาจารย์ฝั้นจำพรรษาที่ วัดป่าอุดมสมพร โดยตลอด จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายแห่งอายุขัย ท่านได้พัฒนาวัดนั้นเป็นการใหญ่ มีการขุดขยายหนองแวง ให้กว้าง และ ลึก เป็นการใหญ่สร้างศาลาใหญ่ เป็นที่ชุมนุม สำหรับการกุศลต่างๆ สร้างกุฏิ โบสถ์น้ำ พระธาตุเจดีย์ถังเก็บน้ำ และ ระบบท่อส่งน้ำถึงแม้ท่านจะจำพรรษาที่ วัดป่าอุดมสมพร แต่วัดถ้ำ และ วัดป่าภูธรพิทักษ์ ก็ยังอยู่ในความรับผิดชอบ และ อุปการะของท่าน ท่านยังคงไปๆ มาๆ ด้วยความห่วงใยอยู่เสมอเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๕ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงทอดผ้าพระกฐิน ที่วัดป่าอุดมสมพร ซึ่งท่านจำพรรษาอยู่ และได้ทรงนิมนต์ท่าน เข้าไป

พักที่ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๒๒ เดือนเดียวกัน อีกชั่วระยะเวลาหนึ่ง ระหว่างที่พัก
ใน วัดบวรฯ ลั่นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมเยียน และ สนทนาธรรมกับ
ท่าน นอกจากนั้น ลั่นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ ยังได้เสด็จไปเยี่ยมเยียนท่าน ที่วัดป่าอุดม
สมพร เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ อีกด้วย

ท่านพระอาจารย์ฝั้น ได้มรณภาพ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ด้วยอาการ
สงบ

ท่านพระอาจารย์ เป็นผู้มีระเบียบวินัย สมกับที่ท่าน สืบตระกูลมาจากผู้สูงศักดิ์
นอกจากนั้น ท่านยังมีความขยันหมั่นเพียรอย่างเอกอุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำเพ็ญ
ภาวนาการอบรมสั่งสอนศิษย์ หรือการก่อสร้างอาคาร ถนนหนทางท่านถือเอาภาระงาน
และหน้าที่ เป็นเรื่องสำคัญข้อแรก ส่วนความสะดวกสบายนั้น เป็นข้อรองและท่าน
ปฏิบัติเช่นนี้ โดยสม่ำเสมอ ตั้งแต่หนุ่มจนถึงวัยชรา

คุณประสพ วิเศษศิริ เล่าถึงกิจวัตรประจำวันตามปกติของท่านพระอาจารย์ฝั้น
จากประสบการณ์ที่ได้พบในช่วงปี ๒๕๑๒ ที่วัดป่าอุดมสมพรไว้ในหนังสืออนุสรณ์
อายุครบ ๖๐ ปีของคุณประสพเองว่า

๐๓.๐๐ น. ท่านจะพระอาจารย์ตื่น พระและเณร ผลัดเปลี่ยนเวรกัน ถวายน้ำป้อน
ปาก และ ล้างหน้า เสร็จแล้ว ท่านก็นั่งภาวนาบนกุฏิชั้นบน

๐๔.๐๐ น. พระและเณรทั้งวัด ตื่นทำความสะอาดร่างกาย และ นั่งภาวนา

๐๕.๐๐ น. จัดบาตรลงศาลา กวาดกุฏิ จัดที่นั่งฉัน ตั้งกระโถนกาฬน้ำฯ

๐๖.๐๐ น. เตรียมบาตร ช้อนผ้าคลุม ยืนรอท่านอาจารย์ใหญ่ท่านจะนำบิณฑบาตร
ทุกๆเช้า ท่านอาจารย์ไม่เคยขาดการบิณฑบาตรเลยมาระยะหลังๆ ท่านอาพาธ ก็ยัง
พยายามบิณฑบาตรในวัดพระและเณรทุกรูป ก็ต้องออกบิณฑบาตร เป็นกฎของวัด
นอกเสียจากรูปใด แรงความเพียรตั้งสัจจะว่าจะไม่ฉันอาหาร จึงไม่ต้องบิณฑบาตรใน
วันที่ไม่ฉัน

๐๗.๐๐ น. ถึง ๐๘.๐๐ น. เริ่มฉัน และฉันในบาตรโดยวิธีตำรวม พระ เณร ผ้าขาว
ฉันเหมือนกันหมด อาหารอย่างเดียวกัน จนตลอดแถว

๐๙.๐๐ น. นันทนาการเสร็จ เป็นอันว่า เสร็จเรื่องการขึ้นไปหนึ่งวันเพราะกฎของวัด
นั้นเพียงมือเดียว ท่านอาจารย์ยังคงรับแขก ญาติโยมบนศาลาจนกว่า ท่านจะเห็นสมควร
ขึ้นกุฏิ ส่วนพระเณรอื่นๆ นอกจากรูปไหน ที่เป็นเณร คอยรับใช้ปรนนิบัติท่านก็ช่วยกัน
เก็บกวาดอาสนะให้เรียบร้อย และนำบาตร กระโถน กาน้ำ แก้วน้ำ ไปล้างสำหรับบาตร
ต้องรักษาให้ดียิ่ง ล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง แล้วไปเปิดฝา ผึ่งแดด บนระเบียงกุฏิ ๑๐.๐๐
น. ถึง ๑๑.๐๐ น. เติมน้ำจกรม ๑๑.๐๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น. พักผ่อนตามอัธยาศัย ๑๒.๐๐ น. ถึง
๑๕.๐๐ น. นั่งภาวนา สาธยายหนังสือสวดมนต์ ทบทวนพระปาฏิโมกข์หรือไม่ก็ เติมน้ำ
จกรม สูดแต่ธธยาศัย แต่ข้อสำคัญที่สุด ก็คือ ห้ามคุยกันเล่น ไม่ว่าเวลาไหน ๑๕.๐๐ น.
ตีระฆังลงศาลา ฉันทน์น้ำปาดะ โกโก้ กาแฟ หรือน้ำอัดลม ตามแต่ศัทธิของเขาคัดถวาย
๑๕.๓๐ น. พระเณรทุกรูป ลงปิดกวาดลานวัดเสร็จแล้ว ทำความสะอาดส้วม และตักน้ำ
ใส่ห้องส้วมให้เต็มทุกห้อง ๑๗.๐๐ น. ผลัดเปลี่ยนกันไปตักน้ำพระอาจารย์ใหญ่ที่ไม่ได้
รับเวรตักน้ำพระอาจารย์ใหญ่ ก็ไปตักน้ำตามกุฏิของตนเสร็จแล้วไปคอยอาจารย์ใหญ่ อยู่
บนกุฏิของท่าน เพื่อรับการอบรมจากท่านต่อไปเมื่อท่านอบรมแล้ว ใครมีปัญหา เป็นต้น
ว่า ภาวนาเห็นนิมิตอะไร หรือสงสัยปัญหาธรรมอะไรขัดข้องตรงไหน จะเรียนถามท่าน
ได้ ท่านจะคลายปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน

๑๙.๐๐ น. ตีระฆัง ทำวัตรเย็น (สวดมนต์เย็น) โดยอาจารย์ใหญ่ ท่านจะเป็นผู้นำ
ไหว้พระสวดมนต์เสร็จแล้ว ท่านจะแสดงธรรมโปรด....และน่านั่งสมาธิต่อ จนถึงเวลา
๒๓.๐๐ น บางครั้งก็ถึง เวลา ๒๔.๐๐ น ถ้าเป็นวันพระ จะประชุมฟังธรรม จนสว่าง แต่
ท่านจะหยุดพักเป็นระยะๆ เมื่อเหนื่อย ก็อนุญาตให้พักเปลี่ยนอิริยาบถ ยืดเส้นยืดสาย เข้า
ห้องน้ำ และฉันทน์น้ำเสร็จแล้ว ก็เติมน้ำจกรมต่อ สำหรับอาจารย์ใหญ่ ท่านจะไม่ลงจากศาลา
จนรุ่งเช้าสว่างแล้ว ก็แยกย้ายกันกลับกุฏิของตน ใครจะเติมน้ำจกรมต่อ หรือจะทำกิจวัตร
สูดแต่ธธยาศัย

ธรรมโอวาท

ธรรมโอวาทของท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโรได้รับการรวบรวมโดย คุณหม่อมอวย
เกตุสิงห์ ได้รวบรวม ไว้ใน หนังสืออนุสรณ์งานศพพระอาจารย์ฝั้น อาจารย์เถระซึ่งแบ่ง
ออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็น พระธรรมเทศนา ถิ่นที่ใหญ่ว่าด้วย "พระอภิธรรมสังคินี

มาติกา "เป็นงานประพันธ์ของพระอาจารย์ สมัยยังเป็นยังหนุ่มและท่านได้เขียนไว้ด้วย "อักษรธรรม" เป็นลายมือของท่านเอง งดงามมาก ส่วนที่สองเป็นพระธรรมเทศนา (อาจาโรวาท) ที่ท่านแสดงให้ฟังและมีผู้จดจำหรืออัดเทปไว้ ในส่วนนี้มีทั้งหมด ๑๕ กัณฑ์ ในที่นี้ จะยกมาเฉพาะบางส่วน ในอาจาโรวาท เล่มที่ ๘ ดังนี้

บุญกุศลนั้นก็ไม่ใช่อื่นไกล ก็ได้แก่ทานบารมี ศีลบารมี ภาวนาบารมีนี้แหละทาน ก็รู้อยู่แล้ว คือการสละ หรือ การละการวางผู้ใดละมาก วางได้มาก ก็เป็นผลานิสงส์มาก ผู้ใดวางได้น้อย ละได้น้อย ก็มีผลานิสงส์น้อย ละได้น้อย ก็มีผลานิสงส์น้อยแม้จริยะ ความตระหนี่เหนียวแน่น นี่แหละ คือความโลภ ต้องสละเสีย ให้เป็นผู้บริจาคนั้น กับริจาค ทรัพย์สมบัติ วัตถุทั้งหลายเหล่านั้นแหละ ไม่ใช่อื่นไกลแปลว่า ทะนุบำรุงตน เหมือน พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ท่านจะสำเร็จมรรคผล ท่านก็ได้สร้างบารมีมา คือทานบารมีอันนี้ นี่ให้เข้าใจไว้ ทานเป็นเครื่องสะเปียงของเรา เมื่อเราได้ทำไว้พอแล้วเราจะเดินทางไกล เราก็ไม่ต้องกลัวอดกลัวอยาก กลัวทุกข์กลัวยากของเก่าเราได้ทำมาไว้ ถ้าอะไรเราไม่ได้ทำไว้ อยากได้ มันก็ไม่ได้ ถ้าได้ทำไว้แล้ว สร้างไว้แล้ว ไม่อยากได้ มันก็ได้ นี่แหละทานบารมี เหตุนี้ ให้พากันเข้าใจ

ศีลบารมีละ คนเราเพียงแต่รับศีลไม่ได้รักษาศีล เข้าใจว่า ศีลนั้นเป็นของพระถ้า พระไม่ให้แล้ว ก็ว่าเราไม่ได้ ศีลอย่างนี้ เป็นศีลพศตปรามาส เพียงแต่ลูปคล้ำศีลแท้ที่จริง นั้น ศีลของเรา เกิดมาพร้อมกับเรา ศีลห้าบริบูรณ์ตั้งแต่เกิดขาสอง แขนสอง ศีรษะหนึ่ง อันนี้คือตัวศีลห้า เราได้จากมารดาของเรา เกิดมาก็มีพร้อมแล้ว เมื่อเรามีศีลห้าบริบูรณ์ อย่างนี้ ก็ให้เรารักษานั่นแหละ รักษากายของเรา รักษาวาจา รักษาใจให้เรียบร้อยอย่าไป กระทำโทษน้อยใหญ่ ทางกาย ทางวาจา ทางใจของเรา โทษห้าคืออะไร คือ ปาณาติปาตา ทานาในหังคเวณ อย่าไปทำ นั่นเป็นโทษ ไม่ใช่ศีลอทินนาทานา นั่นก็เป็นโทษ ไม่ใช่ศีลกาเมสุมิจจาจารา นั่นก็ไม่ใช่ศีล เป็นแต่โทษมุสาวาทา ทานาในหังคเวณ มันเป็นโย ไม่ใช่ศีล สุราเมรยมชฺชชอนันท์ก็เป็นแต่โทษถ้าเราไม่ได้ทำความผิดห้าอย่างนี้ อยู่ที่ไหนเราก็มีศีล อยู่ในป่าในดง ก็มีศีล อยู่ในรถในรา เราก็มีศีลให้เข้าใจศีลตามนี้ ที่คอยจะรับจากพระ นั่นไม่ใช่ ท่านก็บอกว่า อย่าไปทำ ห้าอย่างนั้นให้ละเว้น เมื่อเราละเว้นแล้ว อยู่ที่ไหนก็มีศีล เราก็เป็นคนบริสุทธิ บริบูรณ์ ศีลห้า อย่างนั้น เราไม่อยากได้ ไม่ปรารถนาเหตุอันใด จึงว่าไม่อยากได้ พิจารณาดูซิ สมมติว่ามีคนมาฆ่า หรือ มาฆ่าพี่น้องน้องญาติพ้อง ของเรา

เราจิตใจโหม่งละ เราไปฆ่าเขาละ เขาจิตใจโหม่ง พิจารณาดูซิ เราไม่ต้องการอย่างนั้นไม่ใช่
หรือถ้าเราไม่ทำอย่างนั้นแล้ว โทษของเรา ก็ไม่มี เกิดมาอายุก็ยืนนาน ไม่ตายแต่น้อย แต่
หนุ่มก็เพราะเราไม่ได้ทำปาณาติบาตไว้ ในหลายภพหลายชาติแม้ในชาตินี้ก็เหมือนกัน
เราฟังธรรม ก็ฟังในชาตินี้ แล้วก็ปฏิบัติในปัจจุบันนี้ เราไม่ต้องคำนึงถึงอดีตอนาคต เรา
กำหนดให้รู้เดี๋ยวนี้ เรานั่งอยู่ที่นี่ ก็เป็นศีลอยู่ นี่ข้อสำคัญ

เหตุที่พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนไว้ ให้ละเว้นโทษที่เราไม่พึงปรารถนาเช่น
อกุศลนาทาน การขโมยอย่างนี้แหละ เขามาขโมยของ ขโมยเล็กขโมยน้อยของเรา เราก็ไม่
อยากได้หรือโจรปล้นสะดมอย่างนี้ เราก็ไม่อยากได้ ท่านจึงให้ละถ้าเราไม่ได้ขโมยของ
ใคร ไม่ว่าในภพใดภพหนึ่ง เราก็ไม่ถูกโจรไม่ถูกขโมย ไม่มีร้ายไม่มีภัยอะไรสักอย่าง เรา
ละเว้นแล้ว โจรทั้งหลายก็ไม่มี โจรน้ำ โจรไฟ โจรลมพายุพัด ก็ไม่มี นี่เป็นอย่างนั้นกาม
ก็เช่นเดียวกัน เกิดมามีสามีภรรยา มีบุตร ร้องดอกรัน อันเดียวกัน เกิดคนมาละเมิดอย่าง
นี้เราก็ไม่อยากได้ ว่ายากสอนยาก หรือทะเลาะเบาะแว้งกัน เราก็ไม่อยากได้ ถ้าเราละ
เว้นโทษกามนี้แล้ว มันก็ไม่มีโทษหละมูสาวาทา ก็พึงละเว้น มีคนมาฉ้อโกงหลอกลวง
เรา เราก็ไม่อยากได้คิดดูซิ เราไปหลอกลวงฉ้อโกงเขา เขาก็ไม่อยากได้ เช่นเดียวกัน นี่
แหละ พระพุทธเจ้าท่านจึงได้ละเว้น มันเป็นโทษ คนไม่ปรารถนาถ้าเรารักษาศีลนี้แล้ว
เราก็สบาย ไปไหนก็สบายดี ไม่มีโทษ เหล่านี้แล้วสุรา การเมิน การเมา เราละกันแล้ว เรา
ก็ไม่อยากได้ ภรรยาจี๊เมา สามีจี๊เมา ลูกจี๊เมาพ่อแม่พี่น้องจี๊เมา เราก็ไม่อยากได้ เมื่อไม่มี
เมาแล้ว จะทะเลาะเบาะแว้งกันที่ไหนเล่า เกิดมากรรมให้โทษ เช่น คนเป็นไข้บ้าเสียจริต
ผิดมนุษย์ เป็นลมบ้าหมู เราก็ไม่อยากได้หูหนวกตาบอด เป็นใบ้ อย่างนี้ เราก็ไม่อยากได้
จี๊ทุกดูดถึง กระจอกงอกร่องเป็นคนไม่มีสติปัญญา เราก็ไม่อยากได้ พระพุทธเจ้าจึงได้ละ
เว้นโทษเหล่านี้เมื่อเราทั้งหลายละเว้นแล้ว เราไปไหน ก็อยู่เย็นเป็นสุขสนุกสบายจะนี้
เมื่อเราสมาทานศีล พระท่านจึงบอกว่า สีเลน สุขติ ขนฺติ ผู้ละเว้นแล้วมีความสุขสีเลน
โภกสมุปทา เราก็มียโภกสมบัติ ไปในภพไหนก็ดี ในปัจจุบันก็ดีเป็นคนไม่ทุกข์เป็นคนไม่
จน ด้วยอำนาจของศีลนี้สีเลน นิพพุติ ขนฺติ จะไปพระนิพพาน ก็อาศัยศีลนี้เป็นต้น

ต่อไปนี้จะให้ทำบุญโดยเข้าที่ภาวนา นั่งดูบุญคุณกุศลของเราจิตใจมันเป็นยังงี้ ดู
ให้มันรู้มันเห็นชัด อย่าสักแต่ว่า สักแต่ทำ เอาให้มันเห็นจริงแจ้งประจักษ์ที่เราต้องการ
ความสุขสบาย แล้วมันได้ตามต้องการไหม เราก็มาฟังดูว่า ความสุขความสบายมันอยู่

ตรงไหนเราก็นั่งให้สบาย วางกายของเราให้สบาย วางท่าทางให้สง่าผ่าเผยยิ้มแย้ม
แจ่มใสเมื่อกายเราสบายแล้ว เราก็วางใจให้สบาย รวมตาเข้าไปหาดวงใจ หูก็รวมเข้าไป
เมื่อใจสบายแล้ว นึกถึงคุณพระพุทธรูปเจ้าอยู่ในใจ พระธรรมอยู่ในใจ พระอรียสงฆ์อยู่ใน
ใจเรเชื่อนั่นอย่างนั้นแล้ว จึงให้นึกคำบริกรรมภาวนา ว่า " พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ " สามหน
แล้วเอาคำเดียวให้นึกว่า " พุทฺโธ พุทฺโธ " กลับตา จับปากเสียว ตาเราก็เพ่งเล็ง ดูตำแหน่ง
ที่ระลึกพุทฺโธนั้น มันระลึกตรงไหน หูเราก็ไปฟังที่ระลึกพุทฺโธนั้นสติเราก็จ้องดูที่ระลึก
พุทฺโธ พุทฺโธ จะดูทำไมเล่า ดูเพื่อให้รู้ว่า ตัวเรานี้เป็นสุข หรือ เป็นทุกข์ มันดีหรือมันชั่ว
จิตของเราอยู่ในกุศล หรือ อกุศลก็ให้รู้จัก ถ้าจิตของเราเป็นกุศล มันเป็นอย่างนี้คือ จิตมี
ความสงบ มันไม่สงหน้า สงหลัง สงซ้าย สงขวา เบื้องบน เบื้องล่าง ตั้งอยู่จำเพาะ
ท่ามกลางผู้รู้ มันมีใจเยือก ใจเย็น ใจสุข ใจสบายจิตเบา กายมันก็เบา ไม่หนักไม่หน่วงไม่
ง่วงไม่เหงา หายทุกข์ หายยาก หายความลำบาก รำคาญ สบายอกสบายใจ นั่นแหละตัว
บุญตัวกุศลแท้ นี้จะได้เป็นบุญเป็นบารมีของเรา เป็นนิสัยของเรา คิดตนนำตัว ไปทุกภพ
ทุกชาติ นี่แหละให้เข้าใจไว้ จิตของเราสงบเป็นสมาธิ คือ กุศล อกุศลเป็นอย่างนี้ คือ จิตเรา
ไม่ดี จิตทะเยอทะยาน จิตคั่นร่นพะวักพะวง จิตทุกข์ จิตยาก จิตไม่มีความสงบ มันเลย
เป็นทุกข์ เรียกว่า อกุศลธรรมทั้งหลาย กุศลธรรม อกุศลธรรม อันนี้ว่าเป็นกรรมใน
ศาสนาท่านว่า กรรมทั้งหลายไม่ได้อยู่ในที่อื่น กัมมสฺส โกมุหิ กรรมนั้นเป็นของๆ ตนกล
ยาณํ วา ปาปํ วา ตสฺส ทายาทา ภวิสฺสนฺติ เราทำกรรมอันใดไว้ เป็นบุญหรือเป็นบาป
เราจะได้นับผลของกรรมนั้นสืบไปเราจะรู้ได้อย่างไร กุศลกรรม พิจารณาดูซิ กรรม
ทั้งหลายมันไม่ได้อยู่อีกกรรม แน่ะ มันอยู่ในกายของเรา มันเกิดจากกายของเรา
วจีกรรม มันเกิดจากวาจาของเรา มันไม่ได้เกิดจากอื่นไกล มโนกรรม มันเกิดจากดวงใจ
ของเราแหละ ให้รู้จักไว้ต่อไปเราไม่ต้องสงสัยว่า กรรมมันมาจากไหน ใครเป็นผู้ทำละ
เดี๋ยวนี้เรารู้ เราเป็นผู้ทำเอง ไม่ใช่เทวดาบุตรเทวดาทำให้ เราทำเอาเองที่นั่นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ
เราทำบุญบุญอันนี้ เป็นอย่างเลิศประเสริฐแท้คือเราให้ทานร้อยหน พันหน ก็ตาม
อานิสงส์ไม่เท่าเรานั่งสมาธินี้มีผลานิสงส์ เหมือนทำบุญอย่างที่สุดแล้ว

ปัจฉิมบท

เมื่อครั้งที่พระอาจารย์ฝัน ยังเป็นสามเณรอยู่นั้นท่านได้เอาใจใส่ศึกษาและ

เครื่องครัดในพระธรรมวินัยเป็นอันมากถึงขนาดคุณย่าของท่าน ได้พยากรณ์ไว้ว่า "ในภายภาคหน้า ท่านจะเข้าไปอาศัยอยู่ในป่ามื้นตลอดชีวิต ระหว่างนั้น จะสร้างแต่คุณความดี อันประเสริฐเลิศล้ำค่า จะเป็นผู้บริสุทธิ์ผ่องใสประชาชนทุกชั้น ตั้งแต่สูงสุดจนต่ำสุด ทุกเชื้อชาติศาสนา ที่ได้ฟังพระธรรมเทศนาของท่านจะบังเกิดความเลื่อมใสในตัวท่าน แลรสพระธรรมที่ท่านเทศนาเป็นอันมาก" คำพยากรณ์ของคุณย่าของท่าน มิได้ผิดเพี้ยนความจริงเลย เมตตาสรรพ และ คุณความดีของท่านเป็นที่ประจักษ์แก่บรรดาสาธุศิษย์ และ บรรดาสาธุชนโดยทั่วไป

ความเมตตาของท่านพระอาจารย์ แสดงออกตั้งแต่การให้ของเล็กน้อยๆ หรือ การยอมทำตามคำขอเรื่องง่ายๆ ขึ้นไปจนถึงการให้ของที่สำคัญๆ และการกระทำที่ยากๆ แม้จนกระทั่งสิ่งที่ท่านเองไม่อยากจะกระทำ แต่ถึงขีดที่เป็นการผิดพระวินัย ท่านจะไม่ยอมเป็นอันขาด คุณหม่อวย ได้เล่าไว้ใน หนังสืออนุสรณ์งานศพ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโรส ตอนที่ ๘ กรณามหณโว ความว่า " ผู้เขียนเคยเห็นครั้งหนึ่ง มีพระอธิการจาก วัดหนึ่ง ในจังหวัดอื่นมาขออนุญาตทำของอะไรบางอย่าง เกี่ยวกับตัวท่าน เพื่อเอาไปให้เจ้าหารายได้ปรับปรุงวัดพยายามอ่อนน้อมเท่าไรๆ ท่านก็ไม่ยอม เพราะท่านขัดข้องต่อการขายสิ่งมงคลต่างๆ ทั้งสิ้นนอกจากไม่อนุญาตแล้ว ท่านยังว่ากล่าวตักเตือนให้สังวรในพระวินัยให้เครื่องครัดซึ่งเป็นการแสดงเมตตาอีกแบบหนึ่ง คือช่วยไว้ให้พ้นจากอบายภูมิ

ตัวอย่างความเมตตาของท่านมีอีกมากมายแทรกอยู่ในประวัติของท่านทุกๆ ตอน ไม่สามารถจะกล่าวได้หมดสิ้น จะขอยกมาเป็นตัวอย่างสักเล็กน้อย เช่น

ช่วงที่ท่านพำนักอยู่ในป่าริมห้วยเสนง จังหวัดสุรินทร์ ได้มีพุทธบริษัทเลื่อมใสในตัวท่านเป็นอันมาก ผู้คนพากันไปฟังพระธรรมเทศนาและรับการอบรมจากท่านอย่างเนืองแน่นมิได้ขาดเมื่อท่านได้ทราบถึงความเจ็บป่วยของชาวบ้านบางคนท่านได้ให้ลูกศิษย์หาเครื่องยามาประกอบเป็นยาคองโดยมีผลสมเป็นตัวยาสำคัญ กับ เครื่องเทศ อีกบางอย่างปรากฏว่า ยาคองที่ท่านประกอบขึ้นคราวนั้น มีสรรพคุณอย่างมกาศาลแก่โรคได้สารพัด แม้คนที่เป้นโรคท้องมาน มาหลายปี รักษาที่ไหนก็ไม่หายพอไปฟังพระธรรมเทศนา รับพระไตรสรณคมน์ และรับยาคองจากท่านไปกินเพียง ๓ วัน โรคก็หาย ดัง

ปลิดทิ้ง แม้คนที่ เป็นโรคอื่นๆ ก็เช่นกัน ชาวสุรินทร์ ถึงกับขนานนามท่านว่า "เจ้าผู้มีบุญ"

ช่วงเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ จังหวัดสกลนครเกิดฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล บางบ้านกลัวอดข้าวเพราะทำนาไม่ได้ จึงไปปรารภกับท่านท่านจึงได้แนะนำให้รักษาศีลให้เคร่งครัดโดยพร้อมเพรียงกันท่านกล่าวว่า หากยึดมั่นในพระรัตนตรัย แล้วจะไม่อดตายอย่างแน่นอนอนกุศลความดีทั้งหลายจะรักษาผู้ปฏิบัติชอบเสมอ บรรดาญาติโยมทั้งหลาย ต่างพากันเข้าวัดปฏิบัติ ถือศีลห้า ศีลแปดกันอย่างมั่นคง ต่อมาวันหนึ่ง พระอาจารย์ได้ให้ลูกศิษย์ไปเลื่อนบนลานวัดกลางแจ้ง ท่านพร้อมกับพระภิกษุ ๒ รูป สามเณร ๒ รูป นั่งสวดคาถาท่ามกลางแสงแดดจ้า ไปได้ประมาณครึ่งชั่วโมงท้องฟ้าที่กำลังมีแดดจ้า พลันมีเสียงฟ้าคำราม บังเกิดมีก้อนเมฆ กับมีฝนตกลงมาอย่างหนักท่านให้พระและเณรหลบฝนไปก่อน ส่วนตัวท่านเอง ยังคงนั่งอยู่ที่เดิมอีกนาน จึงได้ลุกไปฝนตกหนักเกือบ ๓ ชั่วโมง เมื่อฝนหยุด แล้วท้องฟ้าก็แจ่มใสดังเดิมปีนั้น ฝนฟ้าก็ตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านได้ทำนาตามปกติโดยทั่วถึง

จากถ้อยคำของผู้ที่เคยเป็นศิษย์ ท่านเป็นอาจารย์ที่เข้มงวดกวดขันมาก คอยเกี่ยวเชิญพระเณร ตลอดจนผ้าขาว ให้ปฏิบัติภาวนาโดยเข้มแข็งเสมอถ้าใครเกียจคร้านหรือเหลวไหลละ ท่านก็จะว่ากล่าวตักเตือนเช่นว่าบวชแล้ว อย่าให้ชาวบ้านเปลืองข้าวเปล่าๆ หรือว่า พระกรรมฐานเป็นพระนั่ง ไม่ใช่พระนอน เป็นต้นถ้าใครปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านก็ชมเชยและเอาใจใส่ อบรมเป็นพิเศษ เพื่อที่จะได้ก้าวหน้าไปไกลยิ่งขึ้นอีก

ท่านพระอาจารย์ฝั้น เป็นนักปฏิบัติธรรม เป็นนักพัฒนา เป็นนักวิทยาศาสตร์ ที่มีสติปัญญาล้ำเลิศ มีความรู้กว้างขวาง และมีปฏิภาณไหวพริบฉลาดเฉลียวจะเห็นได้จากในประวัติของท่าน ท่านมักจะได้รับมอบหมาย ให้ไปตัดสินปัญหาพิจารณาความเป็นธรรมอยู่เนืองๆ เช่น กรณีแก้มิจฉาภิภูของให้สุขกรณีแก้วปีสนูปกิเลสของแม่ชีตัดกรณีระงับเหตุการณ์ไม่สงบที่วัดเทพนิมิตร จังหวัดละหานทรายและการได้รับบัญชาจากสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ให้อยู่ใกล้ชิด และคอยแนะนำ เรื่องภาวนา ที่วัดสุปัฏน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

การพัฒนาทางวัตถุของท่าน มีให้เห็นมากมาย ท่านได้ก่อตั้ง และบูรณะวัด ให้มี
หลักฐานมั่นคงหลายวัด เช่น วัดป่าศรีทธาธรรม วัดป่าโยธาประสิทธิ์ วัดป่าภูธรพิทักษ์
สำนักสงฆ์ถ้ำขาม และวัดป่าอุดมสมพร ส่วนถาวรวัตถุอื่นๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ก็มี
มากมายเช่น ถนนสายบ้านคำข่า-บ้านไร่ ถนนสายบ้านม่วงไข่-บ้านหนองโคก สะพาน
ข้ามห้วยทรายเขื่อนกั้นน้ำอูน ดิگพิเศษสงฆ์ ที่โรงพยาบาลสกลนคร และโรงพยาบาลพระ
อาจารย์ฝั้น อาจาโรที่อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นต้น

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักพัฒนาก็คือในระหว่าง
พรรษา ปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ท่านจำพรรษาบนถ้ำขาม ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาบนไหล่เขาช่วง
ใกล้จะถึงยอดเขาถ้ำขาม มีที่ค่อนข้างราบอยู่ประมาณครึ่งไร่ ซึ่งมีดินขังอยู่ระหว่างก้อน
หิน ท่านให้ชาวบ้านถางหญ้า แล้วหาหน่อกล้วยมาปลูกชาวบ้านหลายคนคัดค้านว่า ที่
อย่างนั้นปลูกกล้วยไม่ขึ้น เามาปลูกก็เสียเวลาเสียของเปล่าๆ แต่ท่านพระอาจารย์บอก
ว่า ไปหามาปลูกแล้วกัน ขึ้นหรือไม่ขึ้น ก็ารู้เองพอปลูกแล้ว ก็ออกงามเป็นป่ากล้วย
และยังยืนมาจนทุกวันนี้ท่านถือป่ากล้วยเป็นบทเรียนสำหรับชาวบ้าน ให้เห็นว่า การลง
ความเห็นว่าย่ำโน้นทำไม่ได้ ย่ำนี้ทำไม่ได้ โดยไม่พยายามลองดูนั้น คือความโง่ และ
ความเกียจคร้าน ซึ่งเป็นเหตุแห่งความทุกข์และยากจน ส่วนความสนใจใคร่ทดลองทำ
อย่างโน้น ทำอย่างนี้ แม้ไม่เคยทำมาก่อน เป็นความฉลาดและขยัน จะนำไปสู่ความสุข
และความร่ำรวย ในปัจจุบันที่ตรงนั้น มีทั้งกล้วย มะม่วง และขนุน เป็นที่อาศัยของพระ
เณรและลูกศิษย์ในบางโอกาส พวกลิงก็แห่กันมาเป็นฝูงๆ เพื่อขอแบ่งไปบ้าง

อนุสรณ์สถาน ที่ถือว่าสำคัญที่สุด ของอาจารย์ฝั้นน่าจะเป็น วัดป่าอุดมสมพร ซึ่ง
ห่างจากตัวเมือง สกลนคร ราว ๓๔ กม.เป็นที่ที่ท่านได้จำพรรษาช่วงสุดท้ายของชีวิต
เป็นเวลากว่า ๑๒ ปี ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๐ แล ะมีพิธีพระราชทาน
เพลิงศพของท่านที่นี่เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ ในบริเวณที่พระราชทานเพลิงศพ
ได้มีการสร้างเจดีย์พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร องค์พระเจดีย์สูง ๒๗.๕ เมตร
ลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยมยอดแหลมบรรจุพระอัฐิและพระอังคารพระอาจารย์ฝั้น ที่ส่วน
ยอดเจดีย์ฐานของพระเจดีย์เป็นรูปช่มโดยรอบ ถอดหล่นกันลงมาเป็น ๓ ชั้นซึ่งช่มชั้น
ล่าง หมายถึงศีล ชั้นกลางหมายถึงสมาธิ และชั้นยอดหมายถึงปัญญาในองค์พระเจดีย์
จัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงเครื่องบริวารของท่านตรงเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของท่านลาน

ชั้นล่างรอบองค์เจดีย์ จัดเป็นลานพระธรรม มีซุ้มโคยรอบ ๕๖ ซุ้ม ถ้ามองจากภายใน
ลาน จะมีหินจารึกคำสอนธรรมะของท่าน ติดอยู่บนหลังซุ้มหากมองจากภายนอก จะ
เป็นซุ้มแสดงประวัติของท่าน ซึ่งประดับด้วยปติมากรรมดินเผาเป็นเรื่องราว ตั้งแต่ท่าน
ถือกำเนิด มาบวชเรียน จนถึงมรณภาพ บริเวณโคยรอบ เป็นป่าอันเงียบสงบ ร่มรื่น อัน
เป็นบรรยากาศของการปฏิบัติภาวนาโดยเฉพาะ

พระคุณของท่านพระอาจารย์ฝั้น ไม่อาจจะบรรยายให้หมดสิ้นได้

เจริญรู้เรื่อง อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากทุกข์ โดยประการทั้งปวง ตั้งในโคลงฉันวิวิธ
มาลี

"อาจารย์รวาท" พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี ตอนหนึ่งความว่า

ใครเคยเคยกอบกู้ เอาภาร

แนะเรื่องประเทืองหทัย ทุกข์กัน

เสาะแสวงสิทธิสานต์ สุขทั่ว

"อาจารย์"ท่านเดิม "ฝั้น"ตั้ง ต่อนาม